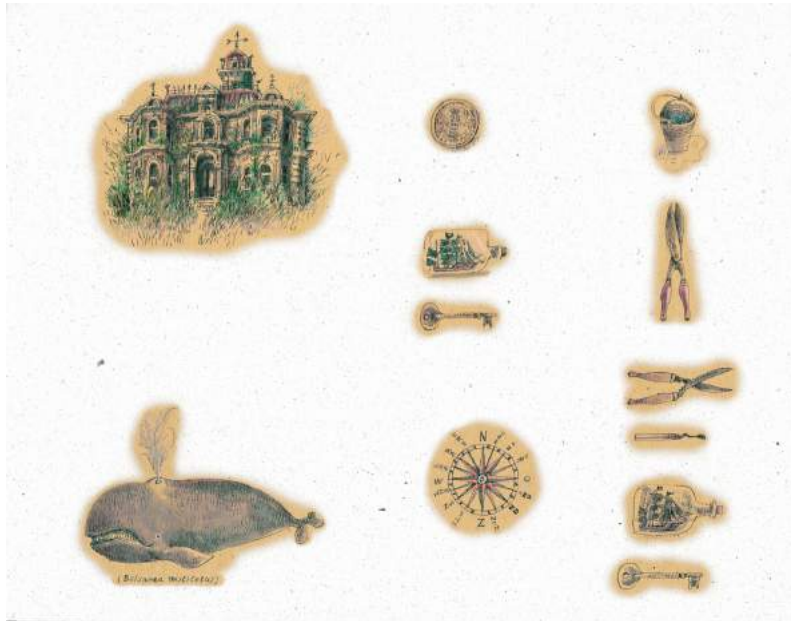

Over de achterkant van het boek

Op de achterkant staan twee korte stukjes over het boek uit kranten, een uit *Trouw* en een uit *NRC Handelsblad*. Praat met elkaar over welke uitspraak je de beste vindt en waarom. Als er een korte uitspraak van jou op de achterkant zou komen, wat zou jij dan over het boek zeggen?

De tekst op de achterkant begint met de zin: *Dit is een verhaal over de zee*. Vind je dat dat klopt? Waarom wel of niet? Praat er samen over.

Illustraties die Annet Schaap maakte voor het omslag van *Lampje*

Op de tekening van de windroos op de achterkant staat een foutje. Probeer het samen te ontdekken. (De windrozen op de schutbladen in het boek zijn wel goed!) Voor de achterkant heeft Annet Schaap een walvis getekend met daaronder de Latijnse naam *Balanena mysticetus*. Zoek via Google naar die naam. Wat is het voor soort walvis? Klopt de naam? Hoe oud kan zo'n walvis worden? Zoek ook een filmpje waarop je de walvis kunt zien. Komen er walvissen in *Lampje* voor?

Doen

Portret van Edward/Vis tekenen

In het begin wordt Edward een monster genoemd. Op bladzijde 101 zie je op een tekening voor het eerst een stukje van hem: een jongen onder het bed. Op bladzijde 155 zie hem in een karretje: een jongen met een staart. En op bladzijde 194 zit hij onder een doek verstopt in dat karretje. Bekijk samen de tekeningen.

Nergens in het boek zie je een goede en grote afbeelding van Edward/Vis.

Hoe zou Edward/Vis er uitzien? Vraag de kinderen om een grote tekening van hem te maken. Ze kiezen uit het boek een belangrijke passage waar hij in voorkomt en maken van hem een portret. De tekeningen komen bij elkaar in een tentoonstelling.

Vertel pas na afloop dat schrijfster/tekenaar Annet Schaap op haar website een tekening van Edward/Vis heeft gezet en laat die (eventueel op het digibord) zien.

Edward

Portret van Augustus tekenen

Augustus, de vader van Lampje, komt veel in het boek voor. Praat met elkaar over wat voor man dat is. Wat is zijn belangrijkste eigenschap? Aan wat van zijn uiterlijk zou je hem meteen herkennen. Hoe denkt Lampje over haar vader? Is Augustus aan het eind van het boek anders dan in het begin? Hoe dan?

Zou jij zo'n vader willen hebben?

Zoek in het boek een stukje van een paar regels waarin je kunt lezen wat voor man Augustus is. Bedenk hoe hij eruit ziet. Is hij mager of fors, heeft hij lange haren en een baard of is hij kaal, draagt hij een pet of heeft hij niets op zijn hoofd, kijkt hij lief of kwaad? Hoe ziet zijn geamputeerde been eruit? Teken bij die regels die je koos een portret van Augustus.

Hang alle tekeningen naast elkaar in een portrettengalerij.

Vertel na afloop dat schrijfster/tekenaar Annet Schaap op haar website een tekening van Augustus heeft gezet die niet in het boek voorkomt. Laat die tekening (eventueel op het digibord) zien.

Augustus

Portret van Dubbele Olga tekenen

... langs twee oude dames die samen maar één paar benen hebben... (p. 199)

De Siamese tweeling is met zichzelf aan het kaarten. Een van haar hoofden kijkt even op. (p. 228)

... de oude Siamese tweeling schuifelt langzaam binnen achter een houten looprek, dat ze telkens een stukje voor zich neerzet. (p. 238)

'Gaan we al eten?' vraagt een van de hoofden van de oude dame.

'Ja, wat eten we eigenlijk?' vraagt het andere. (p. 239)

De dubbele oude mevrouw eet samen van een bordje op haar schoot. De hoofden kibbelen om de lekkerste hapjes. (p. 243)

Dubbele Olga is een Siamese tweeling: twee oude dames met maar één lijf en twee hoofden. Ze zijn al hun hele leven te bezichtigen op de kermis in de tent van de Wereldschokkende Gedrochten.

Maak een tekening van Dubbele Olga.

Vergelijk na afloop jullie tekeningen.

En vergelijk hem ook met de tekening die Annet Schaap van de tweeling maakte en die niet in het boek maar wel op haar website te zien is.

Slideshow van dingen uit het boek

Verdeel de klas in groepjes van zo'n vier à vijf kinderen. Elk groepje krijgt een uur lang het boek om samen kriskras door te bladeren en te lezen. Ze noteren dingen die in het boek voorkomen met de bladzijde erbij.

Voor deel 1 levert dat bijvoorbeeld deze lijst op:

- De laatste (afgebrande) lucifer van Lampje (p. 10)
- Stukje wrakhout voor het vuur (p. 12)
- Fles met een briefje erin (niet gevonden) (p. 12)
- Stukje van de sjaal van Lampje (p. 13)
- Zeewier, gevonden op het strand (p. 14)
- Stuk touw, gevonden op het strand (p. 14)
- Doosje lucifers, Zwaluw, extra kwaliteit (p. 17)
- Stukje rots waarop het schip is vergaan (p. 21)
- Veer van een vogel uit de haven (p. 28)
- Rekening van mevrouw Rozenhout (p. 30)

- De stok van Augustus (p. 33)
- Klodder spuug van Augustus (p. 36)
- Veertje van de hoed van juffrouw Amalia (p. 40)
- Scherf van de spiegel van de moeder van Lampje (p. 42)
- Gebloemd theekopje van juffrouw Amalia (p. 47)
- Grote spijker die wordt geslagen in de balk voor de deur (p. 49)
- Blad van klimop dat groeit over het Zwarte Huis (p. 51)
- Sleutel van het hek van het Zwarte Huis (p. 53)
- Gebarsten tegel uit de gang van het Zwarte Huis (p. 55)

De groepjes hoeven niet gestructureerd per deel te werken. Ze mogen hapsnap door het boek heengaan:

- Kwartje van Lampje (p.196)
- Kromme spijker uit de planken van de vuurtoren (p. 305)
- Stukje krant, geknipt door Lennie (p. 75)
- Pen van Edward (p. 161)
- Baardharen van de dame met de baard (p. 198)

Elk groepje bekijkt de lijst en maakt daar afspraken over. Sommige dingen van de lijst zijn makkelijk te vinden, bijvoorbeeld een afgebrande lucifer. Andere dingen kun je maken, bijvoorbeeld de rekening van mevrouw Rozenhout. Weer andere dingen moet je zoeken en vinden: een klimopblad, een spiegelscherf, een stukje rots. Misschien kun je dingen van huis meenemen: een gebloemd theekopje, een grote, oude sleutel. Voor de klodder spuug van Augustus kun je vast iets moois bedenken. Het groepje bespreekt wie wat meeneemt.

Met een smartphone maken de kinderen foto's van de dingen. Op elke foto staat ook een leesbaar kaartje met de titel en de bladzijde uit het boek.

De kinderen sturen hun foto's naar de meester of juf. De leerkracht maakt van de ingezonden foto's een slideshow in de volgorde van de bladzijden.

Bekijk samen de slideshow op het digibord en laat de makers vertellen wat het voorstelt.

Lange woorden schrijven

Het hart wil wat het hart wil en een vuurtorenwachtersdochterhart wil de vuurtoren zien. Dan kan een vuurtorenwachtersdochterhoofd wel verstandige dingen zeggen, maar dat helpt niet erg. (p. 92)

Vuurtorenwachtersdochterhart (acht lettergrepen!) en vuurtorenwachtersdochterhoofd (ook acht lettergrepen!) zijn lange woorden die niet in het woordenboek staan. Annet Schaap heeft ze verzonnen: ze heeft gewoon woorden aan elkaar geplakt.

Plak ook woorden aan elkaar en maak zo een nieuw lang woord. Het woord gaat over jou. Je vader of moeder is zeer waarschijnlijk geen vuurtorenwachter, maar wat dan wel?

- Kies voor je vader of moeder en schrijf zijn/haar beroep op. Het kan ook vrijwilligerswerk zijn, werk in de huishouding, klussen thuis of hobby's. Bijvoorbeeld taxichauffeur, verkoopster, verpleger, gastvrouw, kok, filmkijker enzovoort.
- Als je een meisje bent, komt daar 'dochter' achter (taxichauffeursdochter). Als je een jongen bent, komt er 'zoon' achter (filmkijkerszoon).
- Kies je een lichaamsdeel van jezelf dat je belangrijk vindt: hart, hoofd, lachmond, appelwangen, spierballen, balletbenen, voetbalvoeten, gamevingers of iets anders. Dat lichaamsdeel plak je aan je woord vast. Je krijgt dan bijvoorbeeld: taxichauffeursdochtersvoetbalbenen of filmkijkerszoonspierballen.
- Weet je nog een bijvoeglijk naamwoord dat bij je past (verliefd, sterk, vlug, verlegen of iets anders)? Plak dat woord in je lange woord. Dan krijg je bijvoorbeeld: taxichauffeursdochtersvluggevoetbalbenen of filmkijkerszoonsterkespierballen.
- Maak een zin met je lange woord erin en lees die voor.

Piratenliedjes maken en opvoeren

Drink- en vreetliedjes zongen ze, droevige verlangliedjes, maar ook verschrikkelijke, over de Geheimen van de Zee (...) p. 8/9

Over vergane schepen ging het, gemiste buit, vette pech. Over gevechten met zeedieren, bloedige gevechten, met vissen zo groot als huizen. En over gevechten met elkaar natuurlijk, want doetjes waren het niet. Hak! Een hand. Flats! Een neus, een oog, een paar vingers: ze misten allemaal wel iets. (p. 112/113)

De piraten in het boek zingen over drank en eten, over verlangens en geheimen. Maak groepjes van vier, vijf kinderen. Elk groepje maakt een piratenlied.

– Wat drinken piraten? Rum, brandewijn, cola, jenever, chocolademelk of iets anders? Schrijf een korte regel op uit hun drinklied. De regel begint met: 'En we zopen...' Verzin er nog een paar regels bij: 'En dat klokten we naar binnen...'

– Wat eten piraten? Stokvis, haaienvlees, frikandel, kippenpoten, mosselen in witte wijn, pizza margarita of iets anders? Schrijf een korte regel uit hun vreetlied. De regel begint met: 'En we vraten...' Verzin er nog wat regels erbij: 'En we smakten en we boerden...'

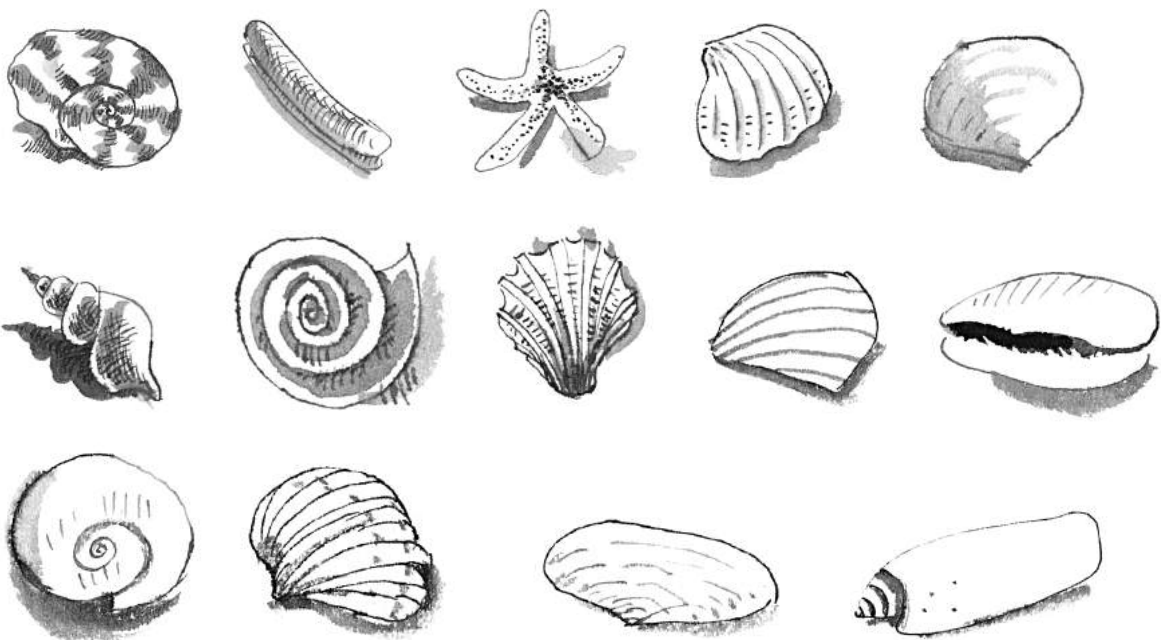
- Waar verlangen piraten naar? Naar een storm, een zeilschip met acht zeilen, een zeilschip met vijftig kanonnen, een bloedig gevecht met een zeemonster, een zeemeermin met gouden ogen of iets anders? Schrijf een korte regel uit hun verlanglied. De regel begint met: 'En we wilden...' Of met: 'En we lalden...'
  - Schrijf ook een regel uit een piratenlied over een Geheim van de Zee. 'En we hadden een geheim...'
  - Zet je regels onder elkaar. Verander de volgorde. Verzin er nog wat bij. Kijk wat weg kan.
  - Probeer uit hoe je samen je lied kunt zingen of zingzeggen. Dat gaat het beste als er een ritme in zit, een golfbeweging. Soms moet je daarvoor een woord schrappen, een lettergreep toevoegen of de regel omdraaien.
- Tip: Je kunt het horen als je bij de regels in je handen klapt of met je voeten stamp.
- Verkleed je als piraat. Denk aan zwarte ooglapjes voor een weggeschoten oog. Teken tatoeages op gezichten en armen. Wie neemt er een houten been? Wie zwaait met de piratenvlag?
  - Laat jullie stoere lied horen en zien.

Schelpen tekenen

Ze laat zichzelf dan maar schelpen zoeken, aan een strand in haar hoofd. Ze vindt hele mooie, roze en groen, glimmend en nat. Ze spoelt het zand eraf en legt ze te drogen op een rots in de zon. (p. 67)

Vraag van tevoren aan de kinderen om van huis schelpen mee te nemen. Verzamel zo met elkaar een grote collectie verschillende schelpen.

Elk hoofdstuk in het boek begint met een zwart-wit tekeningetje van een schelp. Bekijk ze samen.

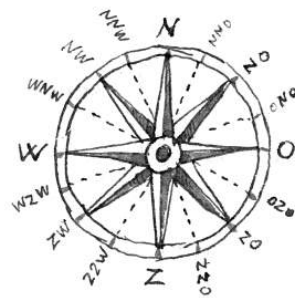
Geef elk kind tien kleine memoblaadjes. De kinderen kiezen een schelp uit de verzameling en tekenen die met potlood in twee minuten na. Ze kijken daarbij de kunst af van Annet Schaap: hoe zet zij streepjes, lijntjes, schaduwvlakjes? Het resultaat hoeft niet bijzonder mooi te zijn: de mooiheid komt vanzelf. Na twee minuten neemt elk kind een andere schelp en tekent die na op het tweede memoblaadje. Zo maakt ieder kind in een klein half uur tien tekeningetjes. Ze plakken die elk op een groot vel en maken van alle verzamelingen samen een tentoonstelling.

Welke tekeningetjes hadden dezelfde (soort) schelp als uitgangspunt? Wie weet namen van schelpen? Welke van je eigen tien tekeningetjes vind je het best gelukt? Waarom? Hadden jouw tekeningetjes ook in het boek gekund?

Windroos maken

Jozef was gewoon aan het praten. Legde hem iets uit over windrichtingen en het kompas, dat wist hij allemaal allang... (p. 86)

Op de schutbladen voor- en achterin en op de achterkant van het boek staat een windroos met zestien windrichtingen.

Teken op een groot vel papier een windroos met zestien windrichtingen.

- Pak een groot vel papier en teken met een passer een grote cirkel.
- Doe alsof de cirkel een taart is en verdeel met een liniaal de taart in vier gelijke stukken. Schrijf aan de uiteinden van de vier strepen de windrichtingen: bovenaan een N voor het Noorden, onderaan een Z voor het Zuiden, rechts een O voor het Oosten en links een W voor het Westen.
- Verdeel dan met je liniaal ieder kwartstuk precies in tweeën. De taart heeft dan acht gelijke stukken. Schrijf aan de uiteinden van de nieuwe strepen de afkortingen

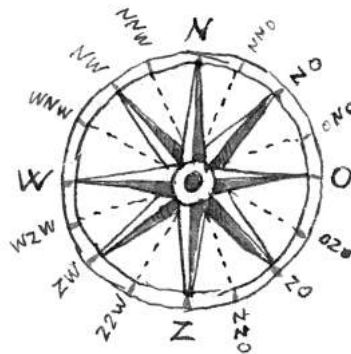
van de namen van de windrichtingen. Dat zijn, met de klok mee: NO (Noordoost), ZO (Zuidoost), ZW (Zuidwest) en NW (Noordwest).

– Verdeel dan ieder stuk van de taart weer precies in tweeën. Dan komen er acht windrichtingen bij. Schrijf de afkortingen van de namen op de goede plek. Met de klok mee zijn dat: NNO (Noordnoordoost), ONO (Oostnoordoost), OZO (Oostzuidoost), ZZO (Zuidzuidoost), ZZW (Zuidzuidwest), WZW (Westzuidwest), WNW (Westnoordwest) en NNW (Noordnoordwest).

– Leer met de klok mee de windrichtingen op te zeggen. Moeilijk? Bedenk er een ezelsbruggetje voor. Noord, Noordnoordoost, Noordoost, Oostnoordoost, Oost, Oostzuidoost, Zuidoost, Zuidzuidoost, Zuid, Zuidzuidwest, Zuidwest, Westzuidwest, West, Westnoordwest, Noordwest, Noordnoordwest, Noord.

Kompas maken

Jozef was gewoon aan het praten. Legde hem iets uit over windrichtingen en het kompas, dat wist hij allemaal allang... (p. 86)

Op een kompas staan de windrichtingen. De naald wijst altijd naar het noorden. Dat komt doordat de naald en de aarde magnetisch zijn; ze trekken elkaar aan. De naald van het kompas volgt de (onzichtbare) magnetische lijn van de aarde die van de zuidpool naar de noordpool loopt. Zo'n kompas werd vroeger op zee gebruikt door scheepskapiteins om de weg te vinden. Nu doen ze dat met een computer.

Maak zelf een kompas. Dit heb je nodig:

- een kom water
- een schijfje kurk (bijvoorbeeld van een wijnfles), ongeveer een halve centimeter dik
- een naald
- een magneet (bijvoorbeeld van de koelkast)
- een stukje plakband
- een drupje zeep

- Houd de naald vast bij het gaatje en maak hem magnetisch door hem een stuk of 25 keer langs de magneet te wrijven, steeds in dezelfde richting, niet omgekeerd.
- Leg de magneet weg, want als hij te dicht bij je kom water blijft liggen, trekt hij aan de naald waardoor die een afwijking krijgt.
- Plak de naald met het stukje plakband op het schijfje kurk.
- Leg de kurk met naald in de kom water en kijk wat er gebeurt: langzaam draait de naald tot hij wijst naar een bepaalde richting. Dat is het Noorden.
- Controleer met een echt kompas of het klopt.
- Als de kurk naar de kant drijft, doe je een drupje zeep in het water: dan blijft hij in het midden.

Als je Noord weet, kun je Zuid, Oost en West daarvan afleiden.

Wijs met je wijsvinger naar Noord, Zuid, West en Oost. En dan naar de windrichtingen daartussen. Kijk op de windroos in het boek of op je zelfgemaakte windroos hoe die heten.

Waar woon jij, vanuit de klas gezien? Noordelijk van de school? Of zuidelijk? Of noordwestelijk? Oostzuidoostelijk? Of nog anders?

Voor wie verder wil lezen en kijken

Over Annet Schaap als illustrator

Annet Schaap was tot nu toe alleen bekend als illustrator. Sinds 1991 illustreerde ze zo'n tweehonderdvijftig kinderboeken, waaronder tientallen van Jacques Vriens en Francine Oomen. Ze maakte vooral furore met haar humoristische tekeningen voor *Meester Jaap* van Jacques Vriens, voor de *Hoe overleef ik...* serie van Francine Oomen en de boeken van Janneke Schotveld, waaronder de *Superjuffie*-reeks. Alle drie de series werden Kinderjury-successen.

Vanaf het begin tekent Annet Schaap vrij realistisch. In *Gijsje is een meisje* van Liesbeth van der Jagt (1991) tekent ze kinderfiguurtjes in vrij gesloten lijnen. Al gauw wordt haar stijl lossier, tegen het karikaturale aan, zoals in *Het doorgezaagde meisje* (1994) van Mieke van Hooft. Op omslagen na werkt ze vaak in zwart-wit, met pen, achtergronden en omgevingen aangeduid met arceringen.